

СТАНОВИЩЕ

от доц. Христина Викторова Лебанова, дф

Катедра „Фармацевтични науки и социална фармация“,
Факултет „Фармация“, Медицински университет – Плевен

Външен член на Научно жури, утвърдено със Заповед № РД-38-371/09.07.2024г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ и на основание Протокол №1/22.07.2024г. от първото заседание на научното жури

За дисертационен труд за придобиване на ОНС „доктор“

По професионално направление: 7.3 Фармация

Научна специалност: Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията

На *Насие Сабриева Асипова*

Тема: **„ПРОУЧВАНИЯ НА СВЪРЗАНОТО СЪС ЗДРАВЕТО КАЧЕСТВО НА ЖИВОТ ПРИ СТУДЕНТИ ПО ФАРМАЦИЯ“**

научен ръководител: Доц. Сава Огнянов Георгиев, д.ф.

научен консултант: Проф. Емил Иванов Христов, д.ф.

Общо представяне на процедурата и докторанта

Представеният комплект материали на електронен носител е в съответствие с Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

Във връзка с дисертационния труд, докторантката е представила 1 пълнотекстова публикация (реферирана в Scopus) и 10 доклада от участия в научни конгреси.

Всички документи са представени и отговарят на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на СУ „Св. Климент Охридски“.

Насие Асипова е родена на 02.05.1994 г. През 2018 г. се дипломира като магистър по фармация от СУ „Св. Климент Охридски“. Има следдипломни квалификации по Индустриален бизнес и предприемачество и Финансов мениджмънт от Химикотехнологичния и металургичния университет, както и по Оценка на безопасност на козметичните продукти от СУ „Св. Климент Охридски“. Зачислена е като докторант в редовна форма на обучение във Факултета по химия и фармация на СУ в докторска програма „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“ със срок на обучение 01.03.2021 г. – 01.03.2024 г. Насие Асипова е отчислена с право на защита в срок.

Докторантката има професионален опит като магистър-фармацевт в аптека за обслужване на населението. От 2019 г. е експерт в Националната здравноосигурителна каса.

Актуалност на темата

Предложеният за обсъждане дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ от Насие Асипова със заглавие „*Проучвания на свързаното със здравето качество на живот при студенти по фармация*“ е актуален за научните и практически интереси в областта на фармацевтичните науки и общественото здраве. Проблемът за качеството на живот на студентите по фармация не е изследван към момента в България, а данните от литературата, представящи резултати от проучвания в европейски страни са оскъдни. Обект на изследването са студенти по фармация в последен курс на обучение. Това е преходен период в техния живот, характеризиращ се с високи нива на стрес поради преддипломен стаж, полагане на държавни изпити и избор на сфера на практикуване след завършване. Комбинацията от тези фактори може да бъде причина за високо-рисково поведение и да има отрицателно въздействие върху качеството им на живот. С изследването на психологическото и социалното функциониране на студентите по фармация в последен курс на обучение, докторантката цели да покаже дали съществува риск от развитие на психо-социални проблеми.

Дисертационният труд е с обем 197 страници. Той е онагледен с 43 фигури, 68 таблици и 1 приложение. Библиографията се състои от 299 литературни източника, обхващащи всички значими публикации на български и чуждестранни колективи по темата.

Дисертацията е изцяло в обхвата на докторската програма и професионалното направление. Съдържанието, обема, проведените собствени проучвания и направените изводи са изчерпателни, имат добър баланс от гледна точка на отделните елементи, така и за бъдещото приложение и приноси.

Методика на изследването

Поставени са 5 задачи, които отговарят на целта на дисертационния труд – да се оцени свързаното със здравето качество на живот на студенти по фармация в пети курс на обучение (последна година от обучението), чрез самооценка на състоянието им чрез HRQoL инструмента SF-36 version 2.

Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

В работата е представен литературен обзор с обем 35 стр. върху отделните елементи от темата, като са ползвани 299 съвременни български и чуждестранни източници. Литературният обзор е подробен, като докторантката е критичен анализ на здравния проблем депресия, разгледала е влиянието на COVID-19 върху свързаното със здравето качество на живот и са обсъдени най-важните проучвания, идентифицирани при прегледа на литературата.

Използваните материали и методи в дисертацията са изчерпателно изброени. Докторантката е провела едноцентрово, отворено, лонгитудинално, проспективно проучване в периода 2017 г.-2024 г. В проучването е използван въпросникът SF-36v2, който е валидиран общ измерител на здравния статус.

Резултатите от собствените проучвания са представени изчерпателно, последователно и логично в глава V от дисертационния труд. Поставените задачи са изпълнени.

Представени са подробно резултатите за здравния статус на общо 327 студента по години. Изследваните студенти декларират добро физическо състояние през целия период на проучването, като не се наблюдават девиации и големи различия в различните години. Резултатите от психическата компонента обаче показват, че между 23% и 60% от участниците в извадката имат резултат под нормата, като пикът е в учебната 2020/2021 г. Тъй като въпросникът може да бъде използван и като инструмент за скрининг за депресия, докторантката е анализирала данните и оценява, че нивата на депресия сред студентите в последен курс са между 19% и 55%. Изказано е предположение, че тези стойности са следствие на пост-COVID синдром и/или обучението в онлайн среда.

Критични забележки

Нямам критични забележки към дисертационния труд.

Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

По темата на дисертационния труд е публикувана 1 пълнотекстова публикация (индексирана в Scopus) и 10 доклада от научни конференции. В 11 от научните трудове Насие Асипова е първи автор.

Докторантката е представила авторска справка за съответствие с минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „доктор” в ПН 7.3 Фармация.

Налице е висока ерудираност на докторантката по проблематиката, доказателства че проучванията са личен принос, представителни за страната и могат да бъдат формулирани достатъчно конкретни препоръки, приноси и практически ползи.

Като цяло представеният дисертационен труд за придобиване на ОНС “доктор” на Насие Асипова отговаря на изискванията, има актуален характер и ще представлява основата на бъдещи проучвания в областта.

Автореферат

Представеният автореферат е направен според изискванията на СУ „Св. Климент Охридски“ и анализи и отразява основните резултати, постигнати в дисертационния труд.

Заклучение

Дисертационният труд *съдържа научно-теоретични и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на СУ „Св. Климент Охридски“.

Дисертационният труд показва, че докторантката Насие Асипова **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност Социална

медицина и организация на здравеопазването и фармацията като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на Насие Сабриева Асипова в докторска програма по Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията.

17.09.2024 г.

Изготвил становището:

Доц. Христина Лебанова, дф